

Riigi finantsinstrumendid ettevõtete kasvu rahastamisel

Eesti ettevõtete ligipääs rahastamisele on üldiselt hea, kuid rahastamisvõimalused jagunevad ebaühtlaselt ning laenuintressid on enam kui protsendipunkti võrra euroala keskmisest kõrgemad. Euroopa Investeeringupanga andmetel oli rahastamisaotluse tagasilükkamist kogenud ettevõtete osakaal Eestis 2025. aastal ligi kolm korda suurem kui Euroopa Liidus keskmiselt.

Kõige selgemad rahastuslüngad ilmnevad Eestis innovatsiooni turuletoomisel, keskmise suurusega ettevõtete kasvu ja suurprojektide rahastamisel ning uutele eksporditurgudele sisene-misel. Neid investeeringuid piiravad ebakindel tulevane tulu, napp tagatis, pikk tasuvusaeg ja projektide suur risk või maht.

Lisaks toetustele rakendab riik rahastuslünkade leevendamiseks laene, garantiisid ja omakapitalilahendusi, mis aitavad jagada riski erarahastajatega, kaasata investeeringutesse erakapitali ning kasutada tagasimakstud raha uute ettevõtete rahastami-seks. Samas jätab jäik kapitalikasutus avaliku raha potentsiaali osaliselt kasutamata.

Lühiraport on valminud uurimissuuna „[Majanduse konkurentsivõime tulevik](#)“ raames. Uurimissuunas analüüsitakse Eesti majanduse tulevikuväljavaateid, võimalusi ja takistusi ning esitatakse perspektiivikad majanduspoliitilised soovitused. Uurimis-suund on osa Riigikogu majanduskomisjoni poolt kokku kutsutud konkurentsivõime eksperdikogu tööst.

Uurimissuuna materjalid:

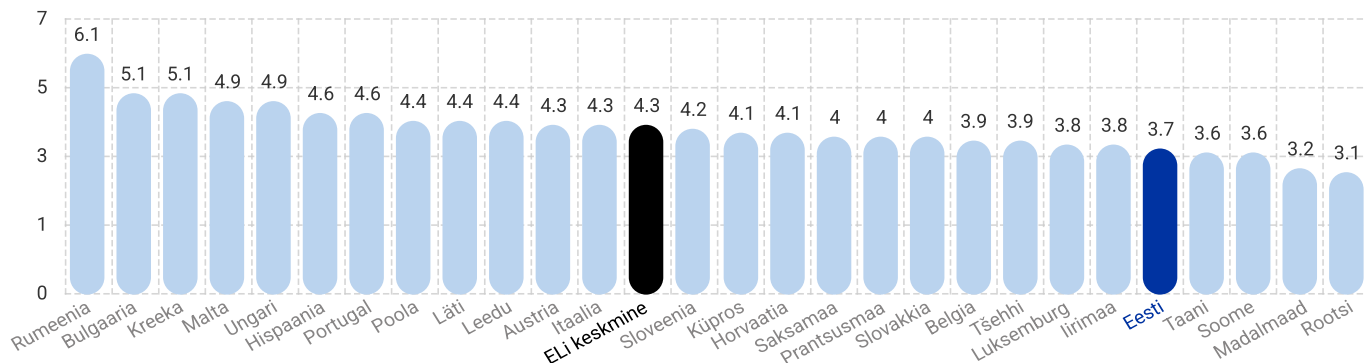
www.arenguseire.ee

Eesti ettevõtete hinnangud rahastamise kättesaadavusele on ELi keskmisest soodsamad, kuid kättesaadavus on ebaühtlane ning laenuintressid euroala keskmisest kõrgemad

Väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete hinnangud rahastamisvõimalustele olid Eestis 3,7 ja ELis 4,3, kus kõrgem väärtus tähistab tõsisemat probleemi. Samas pidas 2025. aastal rahastamise kättesaadavust oma suurimaks probleemiks 9% Eesti ettevõtetest, võrreldes 7%ga ELis. Seega võib suhteliselt soodne keskmine hinnang varjata ettevõtete rahastamisvõimaluste erinevusi. Konkreetsetele rahastamistakistustele osutab ka Euroopa Investeeringupanga 2025.

aasta uuring, kus rahastamisaotluse tagasilükkamist kogenud ettevõtete osakaal oli Eestis 10% ja ELis 3,6% ehk Eestis ligi kolm korda suurem.¹ Rahastamise kõrval on oluline ka selle hind – kuigi laenuintressid on langenud, püsivad Eesti ettevõtete nominaalsed laenuintressimäärad euroala keskmisest kõrgemal. 2024. aasta lõpus oli ettevõtete pangalaenude intressimäär euroala keskmisest ligi 1,3 protsendipunkti kõrgem.²

Ettevõtete hinnang rahastamise kättesaadavuse probleemsele, 2023-2025

Joonis 1. Ettevõtete hinnang rahastamise kättesaadavuse probleemsele (1 = pole üldse probleem; 10 = äärmiselt oluline probleem, 2023-2025 aastate keskmine)

Allikas: Euroopa Komisjoni ja Euroopa Keskpanga ettevõtete rahastamisvõimaluste uuring (SAFE), 2023–2025

1. Innovatsiooni turuletoomine

Varase arenduse toetamine ei anna soovitud tulemust, kui rahastus katkeb enne toote või teenuse turulejõudmist. Prototüübi katsetamine, esimeste klientideni jõudmine ja tootmise käivitamine nõuavad kapitali ajal, mil müügitulu veel napib. Pangalaenu saamist raskendavad nii ebakindel tulevane müügitulu kui sobiva tagatise nappus, sest teadmised ja intellektuaalomand ei pruugi pangale tagatiseks sobida.

- ➔ Arendustoetused ja 2026. aastal käivitunud EISI innovatsiooni-laenu tuleks siduda terviklikuks rahastamisteenuseks, mis aitab ettevõtetel jõuda arendusest müügini. Laenu tähtaeg ja maksepuhkus peaksid sobima projekti rahavooga. Suurema ebakindluse korral võiks erainvestori omakapitalipanust täiendada allutatud või osaluseks konverteeritav laenu.

2. Keskmise suurusega ettevõtete kasv ja suurprojektid

Kasvav eksportija või tööstusettevõtte võib vajada rohkem kapitali, kui tavapärased väikese ja keskmise ettevõtte meetmed pakuvad. Pangalaenu saamist võivad takistada napp tagatis, pikk tasuvusaeg ja investeringu suurus võrreldes ettevõtte senise tegevusega. Suurte tööstus-, energia- või kaitseprojektide rahastamisel lisandub vajadus jagada riski mitme rahastaja vahel.

- ➔ Pikema tähtajaga kasvulaenu ja suurem garantii võiksid täiendada pankade ja investorite rahastust. Suurprojektides saab riski jagada rahvusvaheliste kaasrahastajatega, sh Euroopa Investeeringupangaga. Suurte üksiktehingute puhul tuleks piirata avaliku sektori riskide koondumist.

3. Eksporti alustamine ja uuele turule sisenemine

Uuele turule sisenemine toob kaasa kulusid enne müügitulu tekkimist, näiteks seoses turuanalüüsi, kohaliku partneri leidmise ja müügikanali loomisega. Väikesel ettevõttel võib puududa võime kanda uue turu ebaõnnestumise riski. Ostja makseriski kattev krediitkindlustus ei kata müügile eelnevaid turuarenduskulusid.

- ➔ Alustavatele eksportijatele sobivad turule sisenemise toetus ja nõustamine. Kogenumatele eksportijatele võiks katsetada kindlustust, mis katab osa turuarenduskulusid, kui uus turg ei too kavandatud tulu. Ettevõtte omaosalus ja kindlustusmaksed säilitavad vastutuse projektivaliku eest. Nii ei muutuks lahendus tavaliseks toetusskeemiks.

Viited:

1. EIB Investment Survey 2025, Eesti ülevaade
2. Eesti Pank (2026). Majanduse Rahastamise Ülevaade. Veebruar 2026, lk 13–14.
3. Bpifrance (2025). Identification of the best NPBI model for Estonia.

Finantsinstrumentid laiendavad riigi võimalusi ettevõtete rahastamisel, kuid jäik kapitalikasutus piirab avaliku raha potentsiaali täit rakendamist.

Riik pakub toetuste kõrval rahastuslünkade leevendamiseks finantsinstrumente nagu laenu, garantiid ja omakapitaliinvesteeringud. Näiteks garantii võib muuta pangale vastuvõetavaks projekti, millel on nõrk tagatis, kuid selge äriplaneerimine. Riigi finantsinstrument saab pikendada rahastuse ajahorisonti – näiteks innovatsiooni või ekspordi puhul tekivad kulud sageli enne tulusid. Erinevalt toetustest võimaldavad tagastatavad instrumentid avalikku raha uuesti kasutada.

Bpifrance uuring³ toob probleemina esile, et avaliku sektori ettevõtlusrahastuse vahendid on paigutatud mitmetesse erinevatesse sihtotstarbelistesse fondidesse. See piirab raha ümberpaigutamist sinna, kus nõudlus ja mõju on suuremad. Samuti seob garantiide rahastamise praegune loogika rohkem kapitali, kui portfelli tegelik risk eeldaks.

Rahastuslünkade leevendamise lahendusi teistest riikidest:

Prantsusmaa: Bpifrance'i tagatiseta innovatsiooni-laenu rahastab uuenduse arendamist ja turuleviimist, sh sertifitseerimist, intellektuaalomandi kaitset ja turundust, mida tavapangad üldjuhul ei rahasta.

Saksamaa: KfW jagab kasvuinvesteeringute riski kommertspankadega, võttes sõltuvalt meetmest enda kanda kuni poole laenu riski.

Ühendkuningriik: UKEF garanteerib pankade antavat ekspordirahastust, võimaldades ettevõtetel rahastada välisurgudele laienemist ka ilma konkreetse ekspordilepinguta.